

Pavel Vilikovský – Pes na ceste

(Vilikovský, P.: Pes na ceste. Bratislava: Kalligram, 2010; 160 s. ISBN 978-80-8101-390-4.)

Anna Švecová, Filozofická fakulta PU, Inštitút slovakistických, mediálnych a knižničných štúdií v Prešove, anna.svecova@gmail.com

Postmoderna je príznačná viacerými špecifickým znakmi. Odkazy na iných autorov, citáty, narážky na iné diela či metódy koláže a montáže... . My však spomenieme len tie, ktoré sú dôležité pre rámcovanie Vilikovského prózy *Pes na ceste*. Prvý odkaz, ktorý v knihe nájdeme: „*Stále neviem, či som prvý človek, alebo posledný pes.*“ (s. 7) odkazuje na ruského kozmonauta Gagarina. Motív psa respektíve psieho života rámcuje dej knihy a vyvrcholí v závere odkazom na rozhlasovú správu: „*Práve som poskakoval s jednou nohou zamotanou v nohavici, keď do hudby vkročil rázny mužský hlas. „Hlásenie pre vodičov,“ oznámil. „Na dvadsiatom siedmom kilometri diaľnice D1 medzi Bratislavou a Trnavou zvýšte pozornosť. Po ceste pobehuje zúfalý pes.*“ *Mal pravdu, svojím spôsobom. Sám by som to nevedel povedať lepšie.*“ (s. 155) Čo však autor poníma ako zúfalstvo prvého človeka či posledného psa? Prostredníctvom hlavnej postavy, ktorá sa na svojich cestách vystupuje ako Slováčok, alebo ako Iks Ypsilon cestujeme cudzinou, najmä Rakúskom (v spomienkach hrdinu navštevujeme aj iné krajiny) a „Na ceste“ sa stretávame s viacerými otázkami, ktoré si Iks Ypsilon čiže hrdinove Ja kladie o otázke národa, o Slováčoch, ich spôsobe života, o kultúre, vystupovaní v cudzine... . Pes „Na ceste“ ako pripomienka na Kerouacov román (možno úmyselná, možno náhodná, môže sa stať, že ju autor zámerne nevložil do textu) evokuje otázky o zmysle ľudského putovania, o zmysle ľudskej existencie. Tieto otázky sa v diele *Pes na ceste* vynárajú aj prostredníctvom postavy Grétky, ktorá uvažuje nad svojím vlastným životom a tým privodí otázky aj Slováčovi, ktorý v úžase zhodnocuje Grétkine postrehy: „*Ako to, že ona zbadala to prázdno, tú dieru, cez ktorú sa dá prechádzať, akoby sme ani neboli, a ja som si ju nevšimol? Nechcela ma náhodou, keď s tým vyrukovala, pred ňou vystríhať? A ja som jej pohotovo – lebo síce nie som umelec, ale rečičky, to bolo odjakživa moje – pohotovo som jej odvetil, že po nej zostávajú spomienky. Mal som pravdu, čoby nie. Svojím spôsobom. Lenže spomienky iných ľudí sú ako citáty, za ne nenesieme zodpovednosť. Nemôžeme sa chváliť cudzím perím, to sa neráta.*“ (s. 147) Prehodnocovanie vlastného manželstva, výchovy detí, medziľudských vzťahov, vzťahov muž–žena, otázky významu literatúry pre život jedinca, spomínaná otázka Národa, Slováčkov, vnímanie Slováčkov v cudzine a mnohé ďalšie otázky nabádajú čitateľa k vlastnému kritickému náhľadu na svoj život a inšpirujú k vlastnej reflexii týchto načrtnutých problémov. Významnou takmer mýtickou postavou v próze je postava rakúskeho spisovateľa Thomasa Bernharda. Hlavný hrdina Bernharda poníma ako svojho sprievodcu nielen rakúskou krajinou, ale aj svojím životom a sprievodcom vo svete literatúry. Miestami Bernhardova prítomnosť pripomína Vergíliovo sprevádzanie v Božskej komédii. Iks Ypsilon priznáva, že pre neho nie je dôležité či Bernhard naozaj žil a či všetky informácie a predstavy, ktoré má o jeho živote sú pravdivé. Pre neho je dôležitá prítomnosť tohto už telom mŕtveho, no v jeho myšlienkach živého autora, ktorý ho sprevádza. Dokonca sa bojí zistiť, či predstava o Bernhardovi zodpovedá reálnej skutočnosti a tak odmieta napraviť chybu a ísť do Bernhardovho rodného domu keď zistí, že je na zlej adrese a správny dom nájde v neďalekom meste: „*Nevrátil som sa. Nebola to prvá ani najväčšia chyba v mojom živote, a navyše som sa bál, že sa dozviem priveľa a môj Thomas Bernhard sa zosype ako domček z karát.*“ (s. 46) Ako domček z karát sa mu však rozsype pohľad na Margarétku, manažérku reštaurácie, postavu ktorú stretáva v Rakúsku a s ktorou prežije príjemné chvíle. Pri ceste

domov na Slovensko ju navštevuje vo Viedni a zisťuje, že je smrteľne chorá. Po odchode z nemocnice sa už nedozvie čo sa s ňou stalo. Cestuje domov, do bytu z ktorého zabudol vyniesť odpad. Z koša sa šíri pach, pach ktorý dotvára čuchovú kulisu k rozhlasovej správe o zúfalom psovi, ktorý sa ocitol (N)a ceste.